

Til: AVDELINGSSTYRET

Fra: DEKAN

Saksframlegg ved: Arnulf Omdal

Dato: 03.05.04

A 10 /04 Avdelingens økonomiske rammer og frihetsgrader – en orientering

Vedlegg:

- Notat fra dekan av 03.05.04

Innledning

Hensikten med denne orienteringssaken er å gi det nye Avdelingsstyret en informasjon om avdelingens budsjettmessige rammer og frihetsgrader, eller rettere sagt: ufrihetsgrader.

Emnet avdelingens økonomiske bindinger har vært gjennomgående ved alle budsjettsaker i tidligere avdelingsstyret, i alle fall tilbake til høsten 1995, da nåværende dekan ble tilsatt ved avdelingen her som administrativ leder.

Forslag til vedtak:

Saken drøftet.

Til: AVDELINGSSTYRET

Fra: aomdal

Dato: 03.05.04

VEDLEGG TIL SAK A 10/04:

Avdelingens økonomiske rammer og frihetsgrader – en orientering

I. Avdeling for avdelingshistorie

1.1 Tidligere vedtak

Alle tidligere avdelingsstyrer har vært invitert til – og har diskutert ganske inngående - vår bundne økonomiske situasjon. Følgende vedtakspunkter viser at avdelingsstyrene i lang tid har vært bekymret for vår avdelings budsjettmessige tvangstrøye:

A 09/99 Fordeling budsjett 1999:

4)

Avdelingsstyret viser til vedtak i sak A 55/97 og ber underdirektør legge fram en handlingsplan med innsparingstiltak på driftsbudsjettet for å redusere avdelingens avhengighet av ekstraordinære inntekter. Planen skal legges fram for Avdelingsstyret i løpet av 1999.

A 11/01 Fordeling budsjett 2001:

2)

Avdelingsstyret ber underdirektør å gå grundig gjennom organisering og gjennomføring av praksisopplæring og praksisoppfølging for om mulig å finne rom til en innsparing av størrelsesorden det legges opp til i budsjettforslaget.

A 10/02 Fordeling budsjett 2002:

1)

Avdelingsstyret konstaterer at Avdeling for lærerutdanning og tegnspråk er i en svært presset økonomisk situasjon. Dette skyldes at andelen bundne budsjettmidler til lønn og øvingsopplæring er svært høy, at lønnsnivået ved ALT er det høyeste ved HiST, og at siste års lønnsoppgjør har presset andelen bundne utgifter opp. Marginene til såkalte ubundne midler er svært lav. Mot denne bakgrunn er det nødvendig å gjennomføre omfattende budsjetttiltak med negativ effekt for den faglige virksomheten. Avdelingsstyret forventer at Høgskolestyret og høgskolens ledelse arbeider for bedring av høgskolens budsjetttramme.

A 03/04 Fordeling budsjett 2004:

1)

Avdelingsstyret er bekymret for budsjettsituasjonen på sikt med utgangspunkt i de finansieringskategorier som foreslås av UFD, og ber om at ledelsen jobber videre med dette.

1.2 Klipp fra tidligere sakskommentar til avdelingsstyret

Grunnlaget for vedtak som de overstående har vært reflektert i de saksframlegg som avdelingsstyrene har fått seg forelagt. I det følgende sakses det litt fra tidligere dokumenter til avdelingsstyret:

A 09/99 Fordeling budsjett 1999 [utdrag]:**I INNLEDNING****1.0 Avdelingens budsjettsituasjon: sårbar, og avhengig av betydelige oppdragsinntekter**

Budsjettforslaget som fremmes for 1999, er uttrykk for at vi er i en sårbar situasjon med svært små marginer. Og framfor alt er budsjettet et uttrykk for at vi er avhengige av betydelige oppdragsinntekter (lønnsavlastning og merinntekter). Dette var også tilfellet i 1998 og året før.

Det er viktig at vi tar over oss det faktum at ekstraordinære inntekter nå går inn som viktig finansieringskilde av ordinære driftsoppgaver. Denne situasjonen stiller avdelingen overfor svære utfordringer av strategisk art: Hvor stor del av budsjettet bør årlig være i form av tilbakevendende, bundne midler? Hvordan skal vi på sikt få redusert ordinære driftsutgifter slik at vi ikke blir avhengig av et usikkert oppdragsmarked?

Vår avdelings økonomi er typisk for en statlig forvaltningsinstitusjon: lønnskostnadene binder budsjettet så å si totalt. Ved HiST er vår avdeling den som har størst andel bundne midler, i form av lønn/praksiskostnader (ca 90% av totalbudsjettet). Få frie budsjettmidler betyr lite handlingsrom og stor sårbarhet overfor sentrale endringer som økninger av lønn i forbindelse med hovedtariffavtalen, og overfor kutt i bevilgningen fra departement.

....

A 10/02 Fordeling budsjett 2002 [utdrag]:

” ...

I ØKTE BUNDNE UTGIFTER+MARGINALT FRIROM=PROBLEM!**1.1 Avdelingens grunnleggende problem**

Per februar 2002 ser vi ennå sterkere enn før misforholdet mellom utgifter og inntekter. Det er nødvendig med budsjetttiltak som duger. Avdelingens budsjettmessige grunnproblemer er:

- ✓ En ekstremt høy grad bundne budsjettandeler knyttet til lønn/øvingsopplæring.
- ✓ En svært høy gjennomsnittslønn for personalet grunnet ansiennitet og kompetanse, uten at dette kompenseres på noe vis i forhold til avdelinger som har vesentlig lavere lønnskostnader.
- ✓ Et rekordhøyt lønnsoppgjør i 2000, som får helårsvirkning i 2001 på 2,5 millioner, og et tilsvarende sterkt oppgjør i 2001 med en helårsvirkning på 2,35 millioner i 2002.
- ✓ En voksende andel sentrale HiST-avsetninger, noe som reduserer de beløpene som overføres til avdelingen.

I tillegg forsterkes våre problemer med denne kjensgjerningen:

- ✓ HiST den av de statlige høgskolene som har lavest tildeling per produsert vektall. HiST har ca 600 kr mindre per vkt enn det den nærmeste storbyhøgskolen har (kr 2900 mot kr 3500). I sum representerer dette gapet minst 40 millioner. Vår avdeling kunne fått anslagsvis 17% av disse midlene.

Har avdelingen vår så gjort mange grep for å bøte på denne situasjonen?

- ✓ Svaret er nei: Siste 6 år har det ikke vært foretatt kutt i budsjettressursene i nevneverdig grad. Her adskiller vår avdeling seg markant fra andre sammenlignbare lærerutdanningsavdelinger (=større byhøgskoler), der en har måttet foreta kutt i form av utstrakt bruk av store undervisningsgrupper i mange fag.

Konklusjon:

Vi har vært presset i flere år, med stadig minkende marginer ut fra allerede små marginer. Situasjonen ved vår avdeling har nok vært sukkret gjennom betydelige oppdragsinntekter. Videre fikk vi en ytterligere sukring gjennom en del nye studieplasser i 2001. Men vi innhentes nå av økte faste (eller ”faste”)-utgifter, som ikke kompenseres av tilsvarende økte bevilgninger.

...

1.3 Høgt lønnsnivå ved vår avdeling

Vår avdeling har høgt lønnsnivå, et faktum som illustreres av denne sammenlikningen:

Tabell 2: Sammenligning av lønnsnivå ved avdelinger ved HiST

Avdeling	Månedslønn inkl arb.giveravgift	Per år pr stilling	For 90 stillinger
ALT	30,8	370	33 272
AFT	28,8	345	31 053
AØA	27,2	326	29 340
AHS	29,6	355	31 950

Som vi ser tilsvarer lønnsnivået betydelige beløp i differanser fra 1,3 – 3,9 millioner (!!). Dette er et kolossalt beløp, og forteller effektivt den situasjonen avdelingen vår er i.

1.4 Hvilke marginer har vi i budsjettet?

Vårt budsjett har en ekstrem grad av bundne midler ("bundne" i betydning låste utgifter på kort sikt). Ved siden av midler til lønn/øvingsopplæring og lokaler, må vi ha avsetninger til nødvendige varer og tjenester. Uten materiell, kontorrekvisita, diverse tjenestereiser mv er ikke virksomheten vår gjennomførbar. Andelen bundne midler ca 95-96% av budsjettet.

.....

1.6 Vi må ikke spare oss til fant!

Faren ved budsjetttiltak i en sektor som vår er at vi sparer oss til fant, fordi vi ikke er forutseende nok, og særlig fordi vi ikke er villige til å se ubehaget i situasjonen. Vi kutter på varer og tjenester, beskytter lønn, og blir etter en stund uten manøvreringsmulighet: ingen midler til reiser, prosjektstøtte osv osv.

Avdelingsdirektør vil utfordre Avdelingsstyret ved budsjettbehandlingen å gjøre kutt som monner og/eller som gir ny retning når det gjelder tilbakevendende, "bundne" utgifter, samtidig som andre budsjettposter styrkes/beskyttes.

Et eksempel: For å spare ½ million innen varer og tjenester må det kuttes smertelig. ½ million tilsvarer driftsmidlene til biblioteket vårt, eller til våre årlige EDB-avsetninger, eller til avsetningen på reisebudsjettene våre (unntatt undervisningsreiser). Med andre ord: Et kutt på ½ million innen varer og tjenester vil ha smertelige følger på mange områder. Alternativt vil vi kunne spare minimum ½ million kroner dersom vi ikke gir 10% grunnressurs FoU til tilsatte i midlertidige stillinger. - Avdelingsdirektør er ikke i tvil om hva vi bør gjøre, nemlig å velge sistnevnte alternativ. Saken drøftes nærmere senere i framlegget.

..... "

A 03 /04 Fordeling budsjett 2004

1.2 Ny budsjettfordelingsmodell ved HiST

Med virkning fra 2004 har HiST gjennomført ny budsjettmodell. Modellen bygger på den nye finansieringsordningen for sektoren, som Stortinget innførte for et par år siden. Deler av budsjettene tildeles på institusjonsnivå som resultatbasert tildeling, knyttet til innsatsparametre innen studiepoengproduksjon (ca 25% av tildelingen), og av FoU (ca 15% av tildelingen). Restandelen på 60% kalles 'basis'. Basis representerer det stabile, historisk bestemte elementet, uavhengig av resultatparametre. Studiepoengdelen er resultatbasert, slik at økning i resultat automatisk gir mer midler til sektoren – og motsatt. Flere hundre millioner friske kroner ble tildelt UH-sektoren med virkning for 2004-budsjettet, fordi sektoren hadde produsert vesentlig flere studiepoeng (året 2002) enn det som var resultatkravet fra myndighetene.

Konsekvenser for vår avdeling – på kort og noe lengre sikt

Den nye modellen har følgende konsekvenser for vår avdeling:

- *Så lenge ALT produserer mer studiepoeng enn oppsatt mål, vil vi motta en netto gevinst. Etter dekanens mening er det ikke ønskelig å satse på en markant overproduksjon. Til det er våre faste kostnader for store. Dette er en linje som har vært fulgt av de to tidligere dekanene/avdelingsdirektør.*
- *Som opplyst på avdelingsstyreseminaret, er vår avdeling en "budsjettvinner" når det gjelder den resultatbaserte FoU-bevilgningen i 2004. Foreløpig er nok denne budsjettandelen relativt liten. Av 2.9 millioner som lå i denne resultatfordelingspotten mottok ALT 1,1 million. Dette er mer enn det doblete enn hva en prorata-tildeling ville gitt oss.*
- *På sikt taper vår avdeling når det gjelder kostnadssats innen lærerutdanning. Men med virkning fra 2004 har den andelen av studieplasser (=studiepoeng etc) som handler om Kvalitetsreformmidler og resultatbaserte tildelinger på studiepoeng, basis i UFD sine grove utdanningskategorier. Relativt sett taper lærerutdanningen betydelig på denne andelen, siden UFD sin lærerutdanningskategori var oppsatt med 35 000. En reduksjon på 22% er ikke ubetydelig. Dekan oppfatter denne saken som avgjort av Høgskolestyret, uten at det i og for seg foreligger et eksplisitt vedtak på punktet. - Denne kjensgjerningen må Avdelingstyret ta inn over seg. Det er ikke regnet på hva "tapet" i 2004 innebærer. Men det er ingen tvil om at våre aktiviteter framover må forholde seg til dette faktum, med tanke på kostnadsnivå – eller rettere sagt: reduksjon av kostnadsnivå.*

II Status presens per 2004?

Hva er situasjonen per 2004? Avdelingsstyret har vedtatt fordeling av årsbudsjettet (sak A 03/04).

Hovedtall for dette budsjettet er som stipulert i følgende tabell.

Det gjøres oppmerksom på at med virkning fra 2004 har den nye administrasjonsordningen "reduert" vårt budsjett med ca 20 millioner, en endring som gjør våre budsjettall lettere sammenlignbare med andre institusjoners. Følgende budsjett har altså ikke avsetninger til husdrift. - Videre har det vært nødvendig å foreta skjønnsmessige vurderinger (= "korrigerings") av tallene i følgende oppsett i forhold til tallene i saksframlegget til A 03/04 grunnet vårt nettobudsjetteringsprinsipp.

Hovedtallene er antydningssvis som følger:

Poster/formål i utgiftsbudsjettet, korrigert skjønnsmessig:	Delsum	%-andeler
Organiserte stillinger, timelærere, eksamen - brutto ekskl 2 praksisstillinger	40 124	69,8
Praksisfeltet: timeøvingslærere, øvingsrefusjon + praksisstillinger + drift	9 575	16,7
Andre "bundne" utgifter: Kopiering, biblioteksinnkjøp, IKT/maskiner, reiser i undervisning, internservice etc	5 461	9,5
Andre utgifter – noe mer frie - eller rettere sagt: "frie"	2 300	4,0
TOTALT	57 460	100,0

Finansieringen av årets budsjett inneholder, som tidligere år, en "toppfinansiering" av indirekte utgifter fra oppdrag ("overhead").

III. Hva må gjøres?

Fakta i korttekst er at Avdeling for lærer- og tolkeutdanning

1. *har en uakseptabel høy andel bundne budsjettmidler, og – følgelig - en uakseptabel lav andel frie budsjettmidler*
2. *er avhengig av eksterne (indirekte) inntekter for å finansiere sitt budsjettnivå.*
3. *har studier som i den nye finansieringsmodellen vil tape betydelige midler både nasjonalt og internt ved HiST på lengre sikt*
4. *er avdeling på en høgscole som får desidert lavest bevilgning per gjennomført studiepoeng i Norge*

Til dette bildet kommer at avdelingen ikke har satt av særskilte midler i utgiftsbudsjettet til:

- Utvikling av nye studietiltak. Det har ikke vært tradisjon her på huset å sette av slike midler, med mindre det foreligger eksternfinansiering. Med tanke på de nye studietilbudene vår avdeling har vedtatt å sette i gang i 2-3 år framover, er det maktpåliggende at vi kan sette av midler til dette formålet.
- FoU-driftsmidler: Det viser seg å være et økende og merkbart behov for å bidra til finansiering av større prosjekter.

Ved å gjennomgå budsjetttabellene våre punkt for punkt (jfr vedlegg til sak A 03/04 Fordeling budsjett 2004) vil vi få et ganske talende bilde over hvor lite som kan kuttes av utgifter før vi er nødt til å ta mer fundamentale budsjettmessige grep.

3.1 Konklusjon

Vi i avdelingsstyret må ta de utfordringene som situasjonen foranlediger. Det er *å redusere våre budsjettmessige bindinger.*
